

Votul românilor din străinătate, votul la urne și metode alternative

- Rezumat-

Studiul *Votul românilor din străinătate, votul la urne și metode alternative* pune în context românesc votul prin corespondență, votul electronic la distanță și votul în misiunile diplomatice, atrăgând atenția asupra avantajelor și dezavantajelor fiecărui sistem. În ultima parte, studiul revine asupra caracteristicilor celor trei proceduri și enunță recomandări și posibile soluții pentru problemele indicate.

Numărul românilor aflați temporar sau permanent în străinătate s-a multiplicat în ultimii douăzeci de ani. Rapoartele OCDE atestă că numărul românilor aflați în statele membre se situează între 2.5 și 2.7 milioane. **Constituția României** garantează dreptul de vot al tuturor cetățenilor români, indiferent de locul în care se află în ziua alegerilor. În acest context, deși aproximativ 15% din cetățenii României trăiesc peste hotare, voturile lor au reprezentat numai 1.39% dintre cele exprimate la al doilea tur al alegerilor prezidențiale din 2009.

Factorii care influențează prezența redusă la vot a românilor din străinătate sunt de natură administrativă, instituțională, politică și financiară. În primul rând este vorba de distanța mare de parcurs până la o secție de votare, apoi de lipsa informării și a interesului pentru alegeri și în cele din urmă de organizarea deficitară a procesului.

În 2007 votul în străinătate era permis de către 115 de țări și teritorii din lume, iar în 110 existau prevederi pentru organizarea sa. Dintre statele Uniunii Europene numai Cipru, Grecia, Malta și Slovacia nu organizează votul din străinătate. Românii pot vota în străinătate începând cu anul 1990.

La al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidențiale din 2009 numărul voturilor exprimate în străinătate este comparabil cu cel exprimat în județe de dimensiuni reduse (147.754 în străinătate, 110.000 în județul Tulcea, 143.815 în județul Satu Mare). Dacă însă comparăm prezența la vot a diasporei cu cea înregistrată în România se poate observa că cei care au votat în străinătate au reprezentat doar 1.39% dintre alegătorii care s-au prezentat la urne (147.754 dintr-un total de 10.620.116).

Registrul electoral

Studiul prezintă exemple de bune practici din Marea Britanie, Italia și Spania cu privire la constituirea și punerea la zi a registrului electoral. De exemplu, în **Marea Britanie** înscrierea în registrul electoral se face doar la cererea cetățenilor prin completarea unui formular. Formularul trebuie să fie contra-semnat de către un alt cetățean britanic care să confirme identitatea persoanei, dar care nu poate fi o rudă apropiată. În **Spania** se face o distincție între cetățenii rezidenți în străinătate și cei aflați temporar, iar în **Italia** cetățenii cu domiciliul în străinătate trebuie

să fie înregistrați pe o listă specială pentru cei aflați înafara țării. Mai mult, identificarea corpului electoral se face automat, nu doar la cererea cetățeanului.

Votul prin corespondență

Această metodă este folosită în prezent în 34 de țări și teritorii, dintre care 16 din Uniunea Europeană, ca și singură modalitate sau în combinație cu votul în persoană sau votul electronic la distanță. În mod tradițional, etapele votării prin poștă includ, după identificarea corpului electoral: expedierea materialelor necesare votului, votarea, transmiterea voturilor, citirea voturilor.

Studiul prezintă nu numai pașii necesari pentru implementarea unui astfel de sistem de vot, dar și studii de caz din Marea Britanie, Portugalia și Italia. **În Marea Britanie**, nu este doar o metodă disponibilă doar pentru cetățenii din diaspora, ci poate fi utilizată de către toți cetățenii cu drept de vot. **În Portugalia** votul poștal extern se poate exercita numai în cadrul alegerilor parlamentare și europarlamentare. La alegerile prezidențiale cetățenii aflați în străinătate trebuie să se prezinte personal să voteze.

Votul electronic

Prevederi legislative pentru votul electronic la distanță există în șapte țări. Deși mai multe țări din Uniunea Europeană au testat diferite proiecte de vot electronic, Estonia este singurul membru UE care folosește această procedură pe scară largă. Scrutinul prin vot electronic la distanță se desfășoară conform etapelor următoare: expedierea materialelor necesare votului, autentificare alegătorilor și permiterea accesului la terminalul electronic, votare, transmiterea voturilor, citirea voturilor.

În acest moment, Estonia este singurul stat în care alegerile se desfășoară on-line la nivel național. Implementarea s-a realizat prin colaborarea dintre Comitetul Național Electoral, Parlamentul Estoniei, Ministerul Afacerilor Externe (responsabil cu registrul populației), Primăria Tallinn (organizator al testării pilot), instituții responsabile cu eliberarea cărților de identitate, dezvoltatori de software, precum și firme de audit. Alte țări care au testat votul prin internet, însă nu l-au implementat încă la nivel național sunt Elveția și Marea Britanie.

Votul în misiunile diplomatice

Votul în persoană presupune prezența alegătorului într-o secție de votare organizată de către o țară pentru cetățenii care trăiesc în străinătate. Dacă, după 2008, suplimentarea secțiilor de votare a determinat o creștere spectaculoasă a votului din străinătate, participarea românilor depinde în continuare de aspecte administrative. În unele cazuri autoritățile nu reușesc să organizeze destule secții de votare pentru a permite tuturor alegătorilor dornici să voteze. De exemplu, în Olanda, există doar două secții de votare, ambele în Haga, în care au votat doar 830 de cetățeni în 2009. De altfel, analizând numărul alegătorilor per birou de vot pentru turul al

doilea al alegerilor prezidențiale din 2009 se observă că nouă dintre cele zece secții de votare cu cei mai mulți alegători sunt secții de votare din străinătate.

Recomandări

Trebuie precizat că nu există o procedură de vot ideală pentru cetățenii aflați în străinătate. Modalitățile care sunt convenabile pentru alegători pot afecta eficiența și transparența alegerilor, iar procedeele care nu presupun costuri mari pentru administrație nu favorizează participarea în străinătate.

- Constituirea unui Registru electoral în care să se regăsească și cetățenii ce se află în străinătate.
- Electronizarea listelor electorale și completarea acestora cu date despre alegători ar permite punerea la zi a Registrului electoral.
- Mărirea numărului de secții de votare - trebuie înființate noi secții de vot în toate locurile unde numărul de alegători a depășit 1000 la ultimele alegeri.
- Revizuirea legii pentru a permite votul tuturor alegătorilor care își așteaptă rândul la ora închiderii scrutinului.
- Transferarea listelor electorale de la primării la Autoritatea Electorală Permanentă (AEP);
- Implementarea unui sistem de către AEP prin care alegătorii să notifice autoritățile prin scris că doresc să voteze la o anumită secție din străinătate.
- Adoptarea unei legi cu privire la punerea la zi a registrului electoral într-o formă cât mai apropiată de inițiativa legislativă din 2009 pentru constituirea registrului electronic și aprobarea de urgență a bugetului care ar permite această reformă.
- Completarea legii electorale cu un nou text legislativ care să stipuleze modul în care se face înscrierea alegătorilor din străinătate în Registrul electoral.

Concluzie

Acest studiu apare în 2010 în contextul în care, la mijloc de ciclu electoral, se anunță o serie de inițiative legislative pentru reformarea sistemului electoral. Studiul își propune să fie baza pentru o dezbatere publică prin care să se aleagă soluția cea mai viabilă. Discuțiile trebuie să se concentreze pe avantajele și dezavantajele celor trei proceduri de implementare a votului din străinătate prezentate în secțiunile anterioare. O decizie finală trebuie să țină cont în primul rând de efectele pe care o procedură le-ar putea avea asupra participării în străinătate, de obstacolele care ar putea apărea pentru alegători și, nu în ultimul rând, de eficiența sistemului electoral și de costuri.